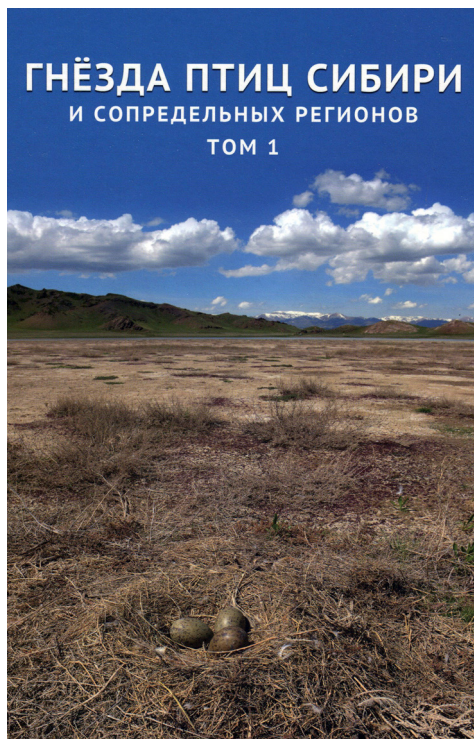

Balatski N. 2020. Gniazda ptaków Syberii. Nowosybirsk. ISBN 978-5-93889-384-9

Józef Hordowski

W połowie 2020 roku ukazała się książka, która na rynku wydawniczym jest, jeśli chodzi o tematykę, wielką rzadkością. W Europie i nie tylko, od wielu lat nie wydaje się książek o gniazdach i jajach ptaków. W Polsce funkcjonuje wręcz legendarne już opracowanie J. Gotzmana i B. Jabłońskiego pt. „Gniazda naszych ptaków” z doskonałymi rysunkami jaj J. Dessebergera, wydane jeszcze w roku 1972. Oprócz tego w ostatnim czasie pojawiło się 5 zeszytów wydawnictwa „Gniazda i lęgi ptaków Polski” (autor J. Hordowski), gdzie szczegółowo omówiono biologię ptaków i tablice oologiczne.

Pierwszy tom omawianej książki liczy 686 stron, w tym 456 kolorowych tablic oraz 63 innych rycin. Została wydana w Nowosybirsku. Drugi tom jest w końcowej fazie druku.

Już na wstępie trzeba podkreślić, że pewną trudnością dla młodszego, polskiego pokolenia ornitologów będzie fakt, że książka jest pisana cyrylicą. Jednakże schematyczne opisy i piękne zdjęcia jaj

i gniazd, bardzo ułatwiają korzystanie z niej.

Nikołaj Balatsky urodził się w roku 1953 i wychował w centrum Rosji, w Nowosybirsku. Pracuje w Muzeum Przyrodniczym także w Nowosybirsku. W Federacji Rosyjskiej jest uznanym autorytetem w dziedzinie ptaków Syberii i znawcą ptasich lęgów, zwłaszcza biologii kukutek.

Książka podzielona jest na kilka części. W pierwszej, niejako wprowadzającej, zebrano przydatne wiadomości ogólne o biologii lęgowej ptaków, przede wszystkim omówiono terminologię i rolę ubarwienia jaj. Druga część to systematyczne omówienie gatunków tzw. „niewróblowych” czyli Non-passerines, które gniazdują na Syberii. Wymienionych jest łącznie 296 gatunków. Opis każdego gatunku przedstawiono według jednolitego schematu: siedlisko, gniazdo, rozmiary gniazda, wielkość zniesienia i czas inkubacji, rozmiary jaj i opis ubarwienia skorupki.

Rozdział z kolorowymi tablicami jaj jest najważniejszą częścią książki. Dobrej jakości fotografie całych zniesień, niekiedy kilku, przedstawiają zmienność ubarwienia, jak i kształtu jaj. Oprócz tego przy wielu gatunkach znajdują się fotografie gniazd i lęgów w naturze. Każdy lęg jest numerowany a jego opis, tj. wymiary jaj, kolektor oraz data i miejsce zbioru lęgu oraz miejsce przechowywania eksponatów, znajduje się w ostatnim rozdziale. Dla mnie szczególnie mają tablice, na którym przedstawiono lęgi pta-

ków z podrzędu siewkowców Charadrii. Fotografii takiej liczby zniesień nie widziałem w żadnej z wydanych książek. Jest to zrozumiałe, bowiem na Syberii gnieździ się najwięcej gatunków z tej grupy ptaków. Jeden z bardzo rzadkich gatunków – ibisodziób *Ibidorhyncha struthersii*, gniazdujący w górach środkowej Azji, posiada aż 4 tablice (łącznie pokazano 4 łęgi). Dopiero w ostatnich latach nieco więcej dowiedzieliśmy się o tym tajemniczym ptaku. Na przykład w Kazachstanie odszukano tylko kilkadziesiąt par, a 2015 był rokiem tego gatunku. Na wewnętrznej stronie okładki znajduje się opracowana przez autora „Oologiczna paleta kolorów”, która może służyć jako podstawa do opisu koloru i rysunku skorupki jaja.

U europejskiego czytelnika lekkie zdziwienie może wywoływać autorski układ systematyczny ptaków oparty na podstawie publikowanych badań autora. Jednakże w dobie rewolucji w taksonomii ptaków, propozycje nowych klasyfikacji nie są czymś niezwykłym.

Edytorsko książka prezentuje się całkiem dobrze. Jednakże jak to w przypadku wielu książek, znalazłem kilka drobnych niedociągnięć, np. szkoda, że fotografie w częściach opisowych nie są w kolorze. Wiele jest też błędów redakcyjnych, np. raz nazwy naukowe pisane są drukiem pochylonym, zaś w innych rozdziałach zwykłym drukiem. Osobiście brakuje mi także obszerniejszego wprowadzenia i wskazania aktualnej literatury, zwłaszcza z obszaru wschodniej Palearktyki.

Te drobne niedociągnięcia z pewnością nie obniżają bardzo wysokiej oceny książki. Dla badaczy zajmujących się oologią powinna to być pozycja obowiązkowa. Książkę można zamówić u autora pisząc na adres mailowy: nnbal@ngs.ru.